

ADVIES

Raad Volwassenenonderwijs

20 december 2005

RVOL/MDR/ADV/002

Advies over de opleiding Algemene vorming BSO3 en over de
opleidingen Oprofris tot derde graad (ASO en TSO) in het
volwassenenonderwijs

Advies over de opleiding Algemene vorming BSO3 en over de opleidingen Opfris tot derde graad (ASO en TSO) in het volwassenenonderwijs

1 Situering

Op 31 januari 2005 vraagt de Afdeling Volwassenenonderwijs advies over nieuwe modulaire structuurschema's voor het secundair OSP, in uitvoering van artikel 15 van het decreet van 2 maart 1999 tot regeling van een aantal aangelegenheden van het volwassenenonderwijs, en die de Dienst voor Onderwijsontwikkeling uitgewerkt heeft.

De adviesvraag had betrekking op de volgende modulaire opleidingen van het studiegebied Algemene vorming:

Basisvorming BSO3 1 ^{ste} en 2 ^{de} leerjaar	BSO3
Basisvorming BSO3 3 ^{de} leerjaar	BSO3

Eveneens voor het studiegebied Algemene vorming vraagt de Afdeling Volwassenenonderwijs op 3 mei 2005 advies over:

Opfris derde graad ASO	ASO3
Opfris derde graad TSO	TSO3

Conform de bepalingen van art. 15, §1, zal de Vlor, per afdeling, opleiding of optie, advies uitbrengen over:

- 1 het minimale aantal lestijden dat de afdelingen, opleidingen of opties moeten tellen;
- 2 of een module van deze afdeling, opleiding of optie 40 of 60 lestijden, of een veelvoud van 40 lestijden en maximaal 240 lestijden omvat;
- 3 het minimale aantal lestijden praktische vakken dat een module moet bevatten;
- 4 de basiscompetenties van elke module;
- 5 het vak of de vakken waarmee elke module gelijkgesteld wordt.

2 Totstandkoming van het advies

Een werkgroep heeft in opdracht van de Raad Volwassenenonderwijs de structuurschema's in het studiegebied Algemene vorming beoordeeld.

Het advies heeft betrekking op de *aangepaste* voorstellen zoals opgenomen in de bijlagen 1 t.e.m. 3 bij dit advies:

Algemene vorming	BSO3
Opfris tot derde graad ASO	ASO3
Opfris tot derde graad TSO	TSO3

In onderstaande tekst motiveert de raad omstandig de redenen voor de voorgestelde aanpassingen.

De raad vestigt er de aandacht op dat, indien de minister de nieuwe opleidingen “Opfris tot derde graad ASO” en “Opfris tot derde graad TSO” goedkeurt, die benamingen ook moeten worden toegevoegd aan het structuurbesluit.

De Raad Volwassenenonderwijs heeft dit advies op 20 december 2005 aangenomen met eenparigheid van stemmen (bij 2 onthoudingen) in aanwezigheid van 21 stemgerechtigde leden.

3 Advies

3.1 Algemene vorming BSO3

3.1.1 Enkele overwegingen over de uitgangspunten

3.1.1.1 De eindtermen PAV

De raad onderschrijft de uitgangspunten van de overheid om

- de opleiding Algemene vorming BSO3 in het volwassenenonderwijs, te laten sporen met het leerplichtonderwijs, via een verkaveling van de eindtermen “Project algemene vakken” over modules,
- de essentie van het geïntegreerd werken in het “Project algemene vakken” zo maximaal mogelijk te bewerkstelligen,
- voldoende ruimte te laten om rekening te houden met de interesses van volwassen cursisten.

3.1.1.2 Het statuut van de voorgestelde concretisering

De raad acht het niet opportuun dat de voorgestelde concretisering voor het volwassenenonderwijs het statuut van eindtermen of basiscompetenties zouden hebben. De raad onderschrijft het standpunt dat de minister terzake inneemt in zijn antwoord over het eerder uitgebrachte advies over de nieuwe modulaire structuur voor het studiegebied Algemene vorming¹: *“De basiscompetenties zijn een voorafname op de (specifieke) eindtermen voor het volwassenenonderwijs. Zijn er voor een (analoge) opleiding eindtermen of specifieke eindtermen, dan zijn deze (specifieke) eindtermen de basiscompetenties.”*

De raad beschouwt de voorgestelde concretisering dan ook niet als basiscompetenties, maar als een nuttig servicedocument voor de leerplanmakers. De leerplannen, waarin de eindtermen op een herkenbare manier zijn verwerkt en waar nodig, geconcretiseerd zijn, vormen immers de basis voor de certificering.

De raad onderschrijft ook de bekommernis van de minister² dat er binnen het volwassenenonderwijs transparantie zou zijn tot op het niveau van de module, met het oog op uitwisselbaarheid van deelcertificaten. De raad is dan ook verheugd te kunnen meedelen dat de onderwijsverstrekkers er zich toe engageren *gezamenlijk* de tussentijdse ijkpunten te

¹ Het antwoord van 15 juni 2005 betreffende de nieuwe modulaire structuur voor het studiegebied Algemene vorming in het secundair onderwijs voor sociale promotie, blz. 1.

² Ibidem, blz. 2.

bepalen, en dat dit engagement het voorwerp zal uitmaken van een protocol met de overheid.

3.1.2 Het certificaat “Algemene vorming BSO3”

3.1.2.1 De opleidingsbenaming “Algemene vorming” i.p.v. “basisvorming”

In de initiële overheidsvoorstellen wordt nog de term “basisvorming” als opleidingsbenaming gebruikt. Inmiddels hanteert de overheid consequent voor de opleidingen Algemene vorming TSO2 en Algemene vorming TSO3 de bestaande benamingen zoals die in het structuurbesluit zijn opgenomen³. De raad is dan ook voor de opleidingen van de derde graad BSO, voorstander van het behoud van de bestaande benaming “Algemene vorming BSO3”.

3.1.2.2 Eén opleiding en één certificaat “Algemene vorming BSO3” i.p.v. twee

De initiële overheidsvoorstellen omvatten twee opleidingen, en dus twee certificaten, namelijk “Basisvorming BSO3 1ste en 2de leerjaar” en “Basisvorming BSO3 3de leerjaar”.

De raad is niet overtuigd van de opportuniteit van het certificaat “Basisvorming BSO3 1ste en 2de leerjaar” in de modulaire structuur van het volwassenenonderwijs:

- Het doel van alle cursisten die een opleiding algemene vorming aanvatten, is uiteindelijk het *diploma secundair onderwijs* te verwerven. Het komt de duidelijkheid van de opleidingsstructuur binnen het volwassenenonderwijs ten goede indien er slechts één *certificaat* “Algemene vorming BSO3” gangbaar is, dat, samen met een *certificaat* van een “beroepsopleiding” door de cursist kan ingeruild worden voor het eigenlijke diploma secundair onderwijs.
- De raad wil hiermee niet voorbijgaan aan het feit dat cursisten een zekere motivatie putten uit een tussentijdse studiebekräftiging, maar vermits reeds voor elke module een deelcertificaat uitgereikt wordt, biedt een tussentijds “certificaat” geen noemenswaardige meerwaarde;
- In het traject en het bijhorende opleidingsprofiel komt de cesuur tussen de eindtermen van het tweede leerjaar van de derde graad en die van het derde leerjaar van de derde graad voldoende duidelijk tot uiting: een cursist die in het leerplichtonderwijs het getuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het beroepsonderwijs behaald heeft, ziet duidelijk welke de nog te volgen modules zijn (zie in bijlage 1 de situering van elke module in de opleiding, blz. 7 - 21).

3.1.3 De trajecten en de volgordebeties

In het initiële overheidsvoorstel is telkens een strikte volgordebetie ingebouwd tussen de twee modules van 40 lestijden die eindtermen bevatten van PAV3, eerste en tweede leerjaar. Die twee modules bevatten telkens dezelfde eindtermen; het onderscheid kan enkel gemaakt worden op basis van concretisering.

De raad is in het algemeen voorstander van een zo beperkt mogelijk aantal verplichte volgordebeties. Voor de betrokken modules in het bijzonder, merkt de raad op dat het

³ Zie website Dienst voor onderwijsontwikkeling: www.ond.vlaanderen.be/dvo

telkens om *dezelfde* eindtermen gaat, waardoor het niet mogelijk is om van overheidswege *a priori* verplichte volgorderelaties op te leggen. De leerplanmakers zullen in gezamenlijk overleg bindende afspraken moeten maken over de concrete invulling van die eindtermen met het oog op uitwisselbaarheid van deelcertificaten (zie hoger punt 3.1.1.2).

De overheid voorziet tevens een strikte volgorderelatie tussen de module die de eindtermen “maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid / tijd- en ruimtebewustzijn” bevat, enerzijds⁴, en de modules die de eindtermen PAV van het derde leerjaar van de derde graad bevatten, anderzijds. De raad stelt voor ook deze pijl te schrappen, en dit om twee redenen:

- de raad ziet geen inhoudelijke argumenten die tot een verplichte volgorderelatie nopen, en
- het schrappen van de verplichte volgorderelatie schept zowel voor de cursist als voor het organiserend centrum de bijkomende mogelijkheid om deze module simultaan met modules “PAV3 (3)” te volgen/aan te bieden, wat bijkomende mogelijkheden tot geïntegreerd werken opent.

De raad onderschrijft wel de voorziene volgorderelatie tussen de modules die initieel de aanduidingen “PAV3 (1-2)” in hun benaming hebben enerzijds en “PAV3 (3)” anderzijds, omdat het daar gaat om *verschillende* eindtermen, die inhoudelijk een *gradatie* in moeilijkheidsgraad bevatten.

Het aldus bekomen traject (zie bijlage 1 bij dit advies, blz. 6) biedt aan kandidaat-cursisten, ook aan wie in het SOVL tot en met het zesde jaar BSO met vrucht gevolgd heeft, duidelijkheid over de nog te volgen modules in het OSP (mogelijke bijkomende vrijstellingen bijv. op basis van elders verworven competenties buiten beschouwing gelaten).

3.1.4 Haalbaarheid van de eindtermen binnen het voorziene aantal lestijden

De raad acht de realisatie van de eindtermen binnen het vooropgestelde aantal lestijden van de verschillende modules haalbaar, op één uitzondering na, met name de voorgestelde module “PAV3 (1-2) Maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid / tijd en ruimtebewustzijn”. Daar pleit de raad ervoor om in totaal 80 lestijden te voorzien i.p.v. de vooropgestelde 40 lestijden. De raad stelt voor om de eindtermen te verkavelen in *twee* modules van 40 lestijden, om desgevallend vrijstellingen te kunnen toekennen aan cursisten die bepaalde competenties al bezitten. Om in het belang van de cursist een zo fijnmazig mogelijk vrijstellingenbeleid te kunnen voeren, stelt de raad voor om de eindtermen die betrekking hebben op “tijd- en ruimtebewustzijn” in één module te clusteren, en de eindtermen die betrekking hebben op “maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid”, in een andere module (zie bijlage 1 blz. 7-8).

De raad benadrukt evenwel dat hij de haalbaarheid van de modules heeft beoordeeld op basis van de *eindtermen*, niet op basis van de door de overheid voorgestelde concretisering. De raad deelt de bezorgdheid van de minister dat de leerplanmakers bij de verdere concretisering van de opleidingsprofielen in leerplannen, er oog zouden voor hebben de programma’s niet te overladen⁵.

⁴ Op de haalbaarheid van de eindtermen “maatschappelijk en ethisch bewustzijn...” in de vooropgestelde 40 lestijden komt de raad verder, in punt 3.1.4, terug.

⁵ Cf. het antwoord van de minister van 4 november 2005 op het advies over nieuwe modulaire structuurschema’s in het OSP – studiegebied Algemene vorming.

3.1.5 Modulebenamingen

De voorgestelde modulebenamingen zijn voor beleidsmensen en onderwijskundigen duidelijk herkenbaar. De raad vraagt zich evenwel af of ze voor de gebruikers even vlot hanteerbaar zijn. De raad stelt vast dat centra veelal in hun communicatie naar cursisten, eigen benamingen gebruiken, waardoor de binding met de officiële modulebenamingen verloren gaat. De raad stelt daarom voor om de officiële modulebenamingen zó aan te passen, dat ze beter bruikbaar zouden zijn in de communicatie naar (kandidaat-) cursisten. De raad opteert er wel voor om de afkorting “PAV” in de modulebenaming te behouden, gezien het verband met de eindtermen **Project algemene vakken** uit het voltijds secundair onderwijs, en omdat de doelgroep in de toekomst wellicht ook vertrouwd zal zijn met “PAV” vanuit het SOVL. De raad stelt voor om de benamingen van de modules dan als volgt te wijzigen:

Overheidsvoorstel modulebenamingen	Voorstel aangepaste modulebenamingen:
PAV3 (1-2) Maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid / tijd- en ruimtebewustzijn	PAV Tijd- en ruimtebewustzijn PAV Maatschappelijk en ethisch bewustzijn
PAV3(1-2) Functionele taalvaardigheid 1 PAV3(1-2) Functionele taalvaardigheid 2 PAV3(3) Functionele tekstgeletterdheid	PAV Taalvaardigheid 1 PAV Taalvaardigheid 2 PAV Taalvaardigheid 3
PAV3(1-2) Functionele rekenvaardigheid 1 PAV3(1-2) Functionele rekenvaardigheid 2 PAV3(3) Functionele kwantitatieve geletterdheid	PAV Rekenvaardigheid 1 PAV Rekenvaardigheid 2 PAV Rekenvaardigheid 3
PAV3(1-2) Functionele infoverwerving en -verwerking 1 PAV3(1-2) Functionele infoverwerving en -verwerking 2 PAV3(1-2) Functionele ICT-geletterdheid	PAV Informatieverwerving en –verwerking 1 PAV Informatieverwerving en –verwerking 2 PAV Informatieverwerving en –verwerking 3
PAV3(1-2) Organiseerbekwaamheid 1 PAV3(1-2) Organiseerbekwaamheid 2 PAV3(3) Problemen oplossen PAV3(3) Samenwerken	PAV Organiseren 1 PAV Organiseren 2 PAV Problemen oplossen PAV Samenwerken

3.1.6 Overgangsmatregelen personeel

De raad vraagt de nodige overgangsmatregelen voor de huidige personeelsleden om hun verworvenheden inzake weddenschaal en anciënniteit te vrijwaren.

3.1.7 Aandachtspunten bij de implementatie

De Raad Volwassenenonderwijs wil de centra de tijd geven voor een degelijke inhoudelijke en organisatorische implementatie. Daarom vraagt de raad dat, indien op 1 september 2006 het nieuwe structuurschema kan geïmplementeerd worden, de centra het voorlopig modulair structuurschema en het oorspronkelijke leerplan nog één schooljaar zouden kunnen gebruiken bij wijze van overgangsjaar.

De raad wijst erop dat de implementatie van de nieuwe modulaire opleiding Algemene vorming BSO3 gelijktijdig dient te gebeuren met de implementatie van een aangepast structuurschema Kantooradministratie en gegevensbeheer BSO3, vermits de modules Frans niet langer voorkomen in de opleiding Algemene Vorming BSO3, maar toegevoegd dienen te worden aan het beroepsspecifiek gedeelte.

De centra zullen aan de overheid een voorstel tot aanpassing van het structuurschema Kantooradministratie en gegevensbeheer BSO3 ter goedkeuring voorleggen, conform de bepalingen van art. 75 en het daarbij horend uitvoeringsbesluit.

3.2 Optris tot derde graad ASO en Optris tot derde graad TSO

3.2.1 Opleidings- en certificaatbenamingen

De raad is van oordeel dat de voorgestelde benamingen “Optris Derde Graad ASO” en “Optris Derde Graad TSO” de indruk wekken dat in deze opleidingen de leerstofelementen **van de derde graad** opgefris worden, terwijl het de bedoeling is de voorkennis van cursisten op te frissen teneinde hen in staat te stellen om met een redelijke kans op succes een opleiding Algemene vorming van de derde graad aan te vatten, zonder daarom de opleiding van de tweede graad geheel of gedeeltelijk (opnieuw) te moeten doorlopen.

De raad stelt voor om in de benaming van de opleiding het woord “**tot**” toe te voegen: “Optris **tot** derde graad ASO” en “Optris **tot** derde graad TSO”.

De raad vraagt dat, indien de minister deze aanbeveling volgt voor wat de opfrisopleidingen van de derde graad betreft, hij diezelfde wijziging ook nog zou doorvoeren in de opfrisopleidingen van de tweede graad: “Optris **tot** tweede graad ASO” en “Optris **tot** tweede graad TSO”, die nog maar ten voorlopige titel zijn goedgekeurd.

3.2.2 Toelatingsvoorwaarden en doelgroepen

De raad stelt voor om bij alle toelatingsvoorwaarden waar nu “geen” staat, de volgende tekst op te nemen: “*De cursist voldoet aan de decretale bepalingen ter zake*”, om bij de cursisten geen verkeerde verwachtingen te wekken.

De werkgroep ziet voor de opleidingen “Optris tot derde graad” (zowel ASO als TSO) drie doelgroepen:

- cursisten die reeds lang geleden een tweede graad behaalden en strikt genomen rechtstreeks toegang hebben tot de derde graad maar uit eigen beweging (of op aanraden van het centrum) eerst één en ander willen opfrissen om met meer kans op succes een opleiding Algemene vorming van de derde graad tot een goed einde te brengen;
- de tweede en grootste doelgroep betreft cursisten die reeds heel wat elementen uit de tweede graad gevolgd hebben in het SOVL, maar uiteindelijk niet geslaagd zijn;
- de derde doelgroep betreft cursisten die nog geen elementen (of heel weinig) uit de tweede graad gevolgd hebben maar door hun elders verworven competenties en/of kwalificaties, dankzij “Optris” de kans willen grijpen om via een beperkt voortraject toegelaten te worden tot een opleiding “Algemene vorming” van de derde graad.

Het is de raad niet duidelijk of de huidige decretale bepalingen het zonder meer mogelijk maken dat een cursist die niet beschikt over een getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs, zoals bedoeld in artikel 30 van het decreet volwassenenonderwijs, rechtstreeks toegelaten kan worden tot een opleiding “Opfris tot derde graad”, dan wel of dit enkel kan via een toelatingsexamen (omdat de opleidingen Opfris tot derde graad zelf verankerd zijn in de derde graad). De raad verzoekt de overheid hierover duidelijkheid te verschaffen, en drukt alleszins de wens uit dat:

- cursisten (zowel voor ASO als voor TSO) die niet beschikken over een getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs, zoals bedoeld in artikel 30 van het decreet, een opleiding “Opfris tot derde graad” zouden kunnen volgen
- de directeur van het centrum één of meerdere deelcertificaten van een opleiding “Opfris tot derde graad” zou kunnen laten gelden als “toelatingsexamen” tot een opleiding “Algemene vorming” van de derde graad.

3.2.3 Modulebenamingen

De raad stelt voor om de formulering “opfris tot...” ook in de modulebenamingen door te voeren. Zie bijlage 2 blz. 4 en bijlage 3 blz. 4.

De raad vraagt dat, indien de minister deze aanbeveling volgt voor wat de modulebenamingen van de opfrisopleidingen van de derde graad betreft, hij diezelfde wijziging ook nog zou doorvoeren in de modulebenamingen van de opfrisopleidingen van de tweede graad, die nog maar ten voorlopige titel zijn goedgekeurd.

3.3 Bijlagen

Bijlage 1: Modulaire opleiding Algemene vorming BSO3

Bijlage 2: Modulaire opleiding Opfris tot derde graad ASO

Bijlage 3: Modulaire opleiding Opfris tot derde graad TSO

Monique De Ridder
secretaris

Jos Blendeman
voorzitter